

Benigno F. Salgado: *Diccionario Elemental Inglés-Galego, Galego-Inglés*, Edicións Xerais de Galicia, Vigo, 1999, XLI e 386 pp.

Dende a aparición do que se pode considera-lo primeiro diccionario de galego, que data de 1863 e é da autoría de Francisco Javier Rodríguez, a nosa tradición lexicográfica sufriu progresivas transformacións ó longo do tempo. Nos momentos iniciais da lexicografía galega, os dictionarios publicados caracterizábanse pola súa falta de autonomía respecto da que Muljačić denomina “lingua teito”¹: a metodoloxía baseábase na utilización do castelán (teito) para defini-lo léxico galego (idioma cuberto). Este sistema de dependencia lingüística é froito dunha situación de diglosia. Como exemplo disto, no valiosísimo *Diccionario enciclopédico gallego-castellano* de Eladio Rodríguez González² atéstanse artigos como o seguinte:

EIDO s. m. Predio, heredad, tierra labrantía que está próxima a la casa en que se vive. || Terreno que uno labra y cultiva, ya sea propio o en arriendo.

Seguindo con esta perspectiva diacrónica, recoñecemos unha segunda etapa na que, malia seguir presente o peso do castelán, observamos unha mellora metodolóxica. A partir dos anos 80, coa declaración da cooficialidade do galego e a súa incorporación a novos ámbitos de uso (ó ensino, á administración, ós medios de comunicación, etc.), agroma a necesidade de dictionarios normativos que procuraban deixar atrás a antiga dependencia do castelán para este tipo de publicacións. Trátase dunha tentativa de normaliza-la situación da lingua, que se materializa na diversificación do material lexicográfico. Deste xeito, nas últimas décadas saíu do prelo un amplo abano de dictionarios: bilingües galego-casteláns e viceversa, monolingües e plurilingües, de sinónimos, de dúbidas, escolares, léxicos e vocabularios terminolóxicos, etc.

É relativamente recente a incorporación de linguas diferentes do castelán a publicacións lexicográficas galegas, xa bilingües xa plurilingües. Sirvan como exemplos desta nova andaina o *Vocabulario temático ilustrado galego, francés, español, inglés*³, o *Diccionario latín-galego*⁴, ou a actual elaboración dun Diccionario italiano-galego.

Nesta liña sitúase o diccionario que agora presentamos. Precisamente este é -segundo palabras do propio autor- “o primeiro diccionario bilingüe que pon en

¹ Ž. Muljačić (1995): “A estandarización do galego á luz de procesos análogos noutras linguas ‘minorizadas’ europeas”, en Henrique Monteagudo (ed.): *Estudios de sociolingüística galega. Sobre a norma do galego culto*. Vigo: Editorial Galaxia, pp. 19-51.

² E. Rodríguez González (1958-1961): *Diccionario enciclopédico gallego-castellano*. 3 volumes, Vigo: Editorial Galaxia.

³ E. López Varela et alii (1992): *Vocabulario temático ilustrado galego, francés, español, inglés*. Vigo: Editorial Galaxia.

⁴ J. Carracedo Fraga (1999): *Diccionario latín-galego*. Vigo: Editorial Galaxia.

comunicación o galego e o inglés nos dous sentidos posibles: do galego para o inglés e do inglés para o galego” (p. IX). Esta obra contribúe dun xeito importante ó proceso de normalización do galego, pois elimina a lingua ponte (castelán) na aprendizaxe dunha lingua estranxeira. Hoxe en día o coñecemento do inglés é fundamental para acceder a tódalas posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías, tanto no eido das comunicacións coma no das ciencias. Sen embargo a incorporación desta terminoloxía á nosa lingua está condicionada polo filtro castelán. Dende este punto de vista o dicionario de Benigno F. Salgado inicia unha nova vía cara á propia autonomía do galego.

Estamos diante dun **dicionario elemental**; isto implica un arduo labor de selección de entradas. Conta cun total de 12.000, que se reparten equitativamente entre a sección de inglés-galego e a de galego-inglés. Xa que logo, consta de 6.000 entradas (3.000 primarias e 3.000 secundarias) en cada parte. O problema de facer un dicionario pequeno é decidir qué referencias van constituí-lo seu corpus. Neste sentido, o autor reconece que utilizou como fontes outras obras lexicográficas monolingües de semellantes dimensións en inglés e en galego:

- Sue Lambert e Fiona McIntosh (1987): *Longman Elementary Dictionary*. Harlow, Essex: Longman.
- Evelyn e Patrick Goldsmith (1989): *My First Dictionary*. London: Sainsbury's - Collins.
- Archie Bennett (1989): *The New Colour-Picture Dictionary For Children*. New York: Consolidated Book Publishers - New Webster's.
- Rosalind Fergusson (1989): *Dean First Picture Dictionary*. London: Dean.
- Evelyn Goldsmith (1997): *My First Oxford Dictionary*. Oxford: Oxford University Press.
- Instituto da Lingua Galega (1986⁴): *Diccionario Básico da Lingua Galega*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.

Macroestructura

A súa estrutura xeral é a seguinte:

1. Introducción (pp. IX-XXX).

Nesta parte chama a atención o ton utilizado polo autor: coloquial e atuándonos. Tanto o dicionario como a introducción están dirixidos a un hipotético alumno de primaria ou de secundaria, co gallo de axudarlle a aprender inglés a un nivel elemental. O autor deixa claro que, a pesar de ter dous sentidos, o dicionario pretende ser útil principalmente para un público galego. Servíndose dunha serie de preguntas que o lector se podería facer, Benigno Fernández Salgado vai achegando unha precisa e completa información verbo da elaboración e da organización da obra. Con todo, cómpre salientar que ás veces subministra datos dificilmente accesibles para ese hipotético “estudiante de segundo de secundaria a quen lle gusta a música pop e rock e surfear por internet” (p. X).

2. Guías para a consulta (pp. XXXI-XXXIII para a parte de inglés-galego e pp. 205-207 para a parte de galego-inglés).

Proporcionan unha información desligada de cada unha das compoñentes da microestrutura para facilita-lo correcto manexo do dicionario. Á beira de cada explicación aparece un exemplo ilustrativo.

3. Listaxe de abreviaturas usadas (pp. XXXIV-XXXV).

4. Táboas de valores fonéticos (pp. XXXVI-XLI).

Rexístranse ata cinco táboas (de vocais, de consoantes, de ditongos, de tritongos e de símbolos especiais), que contan habitualmente con idénticos campos: símbolo, palabra chave, definición e outros exemplos e grafías. O campo da definición resulta moi interesante para un público con coñecementos básicos ou nulos de inglés; porque, ademais de ofrecer unha sinxela descrición articulatória, procura buscar equivalentes para os sons ingleses na nosa realización fonética ou na doutras linguas románicas. Para axudarnos a recoñecer-los sons nas palabras inglesas é de grande utilidade o campo denominado “outros exemplos e grafías”, xa que completa a información que dá a palabra chave.

5. Os dicionarios:

Inglés-galego (pp. 3-161)

Galego-inglés (pp. 209-386)

6. Os apéndices (pp. 165-202).

Aparecen na parte central do libro e co bordo exterior das páxinas sombreado. Achegan información heteroxénea e moi práctica nas dúas linguas:

- Información gramatical: numerais, preposicións, verbos irregulares, etc.
- Información antroponímica e toponímica.
- Unha interesante listaxe de abreviaturas e de siglas -anglosaxonas e internacionais- co significado en inglés e en galego.
- Información léxica repartida en diferentes campos semánticos: árbores, corpo, cocíña, restaurante, etc.

Estes apéndices teñen grandes posibilidades de aplicación didáctica na aula.

Microestrutura

1. Lema.

Para facilita-la consulta, inclúense como entradas as formas irregulares dos verbos (*woke*, pasado de *wake*), formas contraídas ou abreviadas (*badn't*: *bad + not*), e plurais difíciles de localizar (*wives*, plural de *wife*). Con todo, non é moi rigoroso ó proporcionarnos esta información: por exemplo, omítese a entrada *wolves* (plural de *wolf*), que é un plural tan “irregular” coma *wives*.

Cómpre advertir que na parte de galego-inglés procurou terse en conta só aquelas entradas que seguen os criterios da normativa oficial. Malia isto, conviría reconsiderar formas como *pau* ou *bóta*, que non están aceptadas pola normativa vixente.

2. Índice de homonimia.

Tanto en inglés coma en galego, as voces homógrafas marcáronse nos artigos por medio dun superíndice despois da entrada. En xeral, a consideración que se fixo destas voces é moi atinada. Non obstante, rexistramos algún caso de incoherencia, no que nin o criterio etimolóxico nin o semántico explican diferentes índices de homonimia. Sirva de exemplo:

fi¹ *s.m.* thread; (*elect.*) wire; line (*do teléfono*).

fi² *s.m.* edge, cutting edge (*corte, gume*).

Conviría xunta-los dous artigos nun só, tal e como se reflicte no *Diccionario da Real Academia Galega*⁵:

fi *s.m.* 1. Fibra dunha planta. *Cos fíos do cânabo fanse cordas.* (...) 8. Parte afiada dun instrumento cortante. *O fío do coitelo.* (...)

3. Transcrición fonética.

O sistema de transcrición que se emprega é o Alfabeto Fonético Internacional (IPA). Esta transcrición só aparece nas entradas do inglés. O autor xustifica a carencia de transcrición fonética nas entradas galegas porque a nosa ortografía reproduce relativamente a pronuncia. Sen embargo non tivo en conta que, principalmente para un estranxeiro que queira achegarse ó galego, sería moi útil que se marcasen polo menos as vocais medias abertas e pechadas, as diferentes pronuncias do “x” ([ʃ] ou [ks]) segundo as palabras, ou o [ŋ].

4. Flexión.

No inglés rexístranse os plurais irregulares ou difíciles dos substantivos, os comparativos e superlativos de adxectivos, e as diferentes formas dos verbos irregulares ou de flexión complicada. Sen embargo, para o galego indícanse plurais irregulares ou de palabras rematadas en *-n*, *-l* ou *-s* e as contraccións das preposicións. Parécenos un pouco incoherente que se marquen os plurais das palabras acabadas en *-n* -que son totalmente regulares- e non o feminino de por exemplo as mesmas palabras con final en *-n*. ¿Se cadra o hipotético usuario ignora que o plural de *san* é *sans* e sabe que o feminino da mesma palabra é *sa*? É posible que, nestes casos, a flexión do feminino fose máis útil cá do plural. Ademais, o autor ofrece máis información flexional cá que especifica na introducción: plurais de substantivos como *bois* ou *cruces* e flexións adxectivas completas como *cru*, *cru**s*, *cru**á*, *cru**ás*.

Á hora de traducir e/ou redactar textos, estes datos resultan de moita utilidade para os posibles usuarios do dicionario.

5. Categoría gramatical.

A categoría gramatical vén a completa-la información morfolóxica. Tivéronse en conta as clases de palabras que considera a gramática tradicional.

6. Etiqueta de campo semántico.

⁵ C. García e M. González González (dirs.) (1997): *Diccionario da Real Academia Galega*. A Coruña / Vigo: Real Academia Galega / Editorial Galaxia / Edicións Xerais de Galicia.

Achéganos datos sobre diversos campos nocionais. Isto permite situar moitas palabras nos contextos semánticos máis próximos. Presenta ata 32 campos diferentes que lle outorgan gran riqueza ó dicionario.

7. Equivalente(s) léxico(s).

Trátase de formas sinónimas que traducen o contido do lema. O equivalente máis común aparece en primeiro lugar e séguenlle palabras afíns. Á beira destes equivalentes batemos, en ocasións, con etiquetas que atinxen a indicacións diastráticas (*col.*, *fam.*, *vulg.*, etc.), diatópicas (*dial.*, *USA*) ou formais (*var.*).

8. Categoría gramatical do equivalente léxico.

Aparece unicamente cando é diferente da do lema.

9. Indicador semántico.

Só se rexistra no dicionario galego-inglés. Estas especificacións semánticas son de gran funcionalidade á hora de concreta-lo significado dunha palabra nunha segunda lingua. Sería preferible que se inclúsen estes apuntamentos semánticos nas dúas partes.

10. Entrada secundaria.

Esta etiqueta engloba ata 6.000 entradas que poden ser: locucións, expresións idiomáticas, construcións sintácticas e exemplos de uso. Cando se trata dunha locución vai acompañada de categoría gramatical.

11. Traducción da entrada secundaria.

Este aspecto está tratado con moito coidado e rigorosidade no que se refire tanto ás locucións como ás expresións idiomáticas, que son normalmente as que ofrecen máis problemas para a súa tradución.

Esta visión da microestrutura permítenos recoñecer unha organización coherente e meditada na presentación dos artigos. E que, ademais, proporciona datos sincrónicos, diacrónicos, diasistémicos, gramaticais, semánticos e sintagmáticos.

Por tratarse dun dicionario elemental tampouco podemos buscar nel máis posibilidades das que lle corresponden polas súas dimensións. A pesar disto impresiona o cúmulo de información que se recolle nas súas a penas 386 páxinas.

Aínda que o dicionario está dirixido principalmente a público galego podemos atoparlle unha aplicación inmediata -dende a perspectiva anglosaxona- nos cursos de galego para estranxeiros que organiza a Dirección Xeral de Política Lingüística, a Real Academia Galega e o Instituto da Lingua Galega da Universidade de Santiago de Compostela. Deste xeito pode encher un enorme baleiro didáctico neste eido.

Este dicionario parécenos unha contribución cara á consolidación do estudo das linguas estranxeiras para os galegofalantes. O camiño comezouno o *Diccionario básico ilustrado español-inglés-galego*⁶ en 1983 -para público infantil- e

⁶ X. M. Lema e I. Ruibal (1983): *Diccionario básico ilustrado español-inglés-galego*. A

continuouo o xa citado *Vocabulario temático ilustrado galego, francés, español, english*⁷ en 1992. A obra de Benigno Fernández Salgado supón un terceiro banzo que demostra acada-los obxectivos cos que semella estar concibido. Agardamos que haxa no futuro máis entregas que fagan doado o estudio das linguas estranxeiras sen que sexa necesario botar man de material non galego. Por todo o dito e dende esta perspectiva, esta é unha obra de indiscutible referencia.

Finalmente, queremos felicitar a Benigno F. Salgado e a Edicións Xerais de Galicia pola súa aposta por este novo e útil camiño lexicográfico e animalos a que continúen a súa colaboración en obras posteriores.

M^a DOS ANXOS SOBRINO PÉREZ
BEGOÑA VARELA VÁZQUEZ